

ELŐSZÓ

A Nemzeti Kulturális Alapprogram Levéltári Kollégiuma és a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Osztrák–Magyar Közös Múlt Szakmai Kollégiuma támogatásával a *Határvidék 1762–1918* kiadványsorozat első darabja 2003-ban látott napvilágot. Demeter László baróti történész-tanár Kovachich Horváth Ignác honvéd alezredes emlékiratát, Demeter Lajos könyvtáros, helytörténész a sepsiszentgyörgyi Nagy Elek honvéd alezredes önéletrajzát rendezte sajtó alá. Az utóbbival kapcsolatban Demeter Lajos az *Adalékok a székely határőrségi birtokok és alapok történetéhez* című fejezetben a háromszéki revindikált havasok és a székely huszár lóbeszerzési alap visszaszerzéséről és további sorsáról közölt egy tanulmányt.

A most másodsorra megjelenő kiadvány teljes anyaga az 1848/49-es szabadságharc eseményeihez fűződik.

Albert Ernő ny. tanár, néprajzkutató *Adatok Gábor Áron ágyúiról* címmel a Kárpátok szorosában őrt álló Gábor Áron ágyúiról írt tanulmányt, és a kisborosnyói Joós Elek honvédtüzér, illetve fia, Joós Imre kollégiumi tanár visszaemlékezései alapján a Hargitán elásott ágyúk történetét mutatja be.

Kisgyörgy Zoltán geológus és újságíró közleményében a családi házuk építéskor megtalált, és a Székely Nemzeti Múzeumba juttatott harang-, illetve ágyúöntéstől visszamaradt bronzsalakkal, ugyanakkor azzal, hogy az ottani telkek nagy része a Kiss család tulajdonában voltak, igazolja Tiboldi Zoltán nyug. tanár és könyvtáros-muzeológus 2000-ben közreadott felvetését, hogy a Sepsiszentgyörgyön öntött négy Gábor Áron-ágyú a Várgödőben készült.

Demeter László folytatva forráskiadványait Balás Konrádnak, a 15. (2. székely) határőrezred őrnagyának és honvéd alezredesnek 1848-ra vonatkozó német nyelvű feljegyzéseit adja közre.

Demeter Lajos *Hátország* címmel a Székely Nemzeti Múzeumban őrzött nyugtagyűjtemény alapján a háromszéki seregek ellátásáról, Demeter József fő élelmezőbiztos szerepéről, a hadikórház, a porciósütődék stb. működéséről írt tanulmányt. Ugyanő a Székely Nemzeti Múzeumban őrzött Gál Sándor-leveleket és Fadgyas Bálint eprestatői csatáról írt visszaemlékezését adja közre egy-egy kísérotanulmánnyal.

Demeter Lajos a szerzője annak a két dolgozatnak, amelyek egyikében az eprestatői 1849. július 5-i csata hősi halottainak tiszteletére felállított emlékkő és a hozzá kapcsolódó ünnepségek történetét, a másikban pedig Bem tábori orvosát, kibédi Simonffy Sámuelét mutatja be.

A Forrásközlemények című fejezetben sepsiszentkirályi Kiss Mózes, árkosi Zoltán Benedek, lemhényi Weress Alajos 1848/49-re vonatkozó feljegyzéseit és Farkas Ignác 1848. december 3. és 1849. március 30. között vezetett naplóját (töredék) adjuk közre.

A kötet a háromszéki 1848-as események és az önvédelmi harcok kronológiájával zárul.

A szerzők kutatómunkája a Délkeleti Intézet kutatási programja keretében valósult meg, amely a következő kötet kiadásához szükséges pályázatok lebonyolítását is magára vállalta. A program nem zárult le, a továbbiakban a *Határvidék 1762–1918* keretében egy kötet anyagot a székely határország korának, egyet pedig az 1916-os román betörés és a háromszéki események bemutatásának szentelünk.

Itt köszönjük meg Budapest Főváros Levéltárának, hogy a Nemzeti Kulturális Alap-program Levéltári Szakmai Kollégiuma támogatásának pénzügyi lebonyolítását elvállalta, kutatásainkat segítette és az elkövetkezőkben is segíteni fogja. Külön köszönetet mondunk dr. Á. Varga László főigazgatónak és Orbán Piroska pénzügyi osztályvezetőnek a segítőkészségükért és a gondoskodásukért. Hozzáállásuk nélkül ez a kötet nem láthatott volna napvilágot.

*A szerzőtársak nevében
a szerkesztő*